

Journal of the Society of Archivists, 24, 1–2(2003); 25, 1(2004)

Prvi broj ovoga časopisa Društva arhivista Velike Britanije i Irske za 2003. godinu najvećim je dijelom posvećen pitanju statusa arhivistike u društvu. Razmatranje teme započeto je člankom Victora Graya *Relating into Relevance*. Autor iznosi stav da je status arhivskih službi i samih arhivista prilično degradiran. Razlog tomu je, drži autor, što u javnosti nije razvijen osjećaj da je arhivsko gradivo dio kulturnoga i povijesnoga naslijeđa te da može imati važan utjecaj na ostvarenje njihovih prava, pogotovo u svrhu prava slobodnoga pristupa informacijama, a osim toga javnost i sama preko poreza ulaže u očuvanje te baštine. Svjesni ove činjenice, arhivisti bi morali shvatiti svoje dobre i loše strane te pronaći načine da javnosti objasne važnost njihove djelatnosti. Po Grayu, osim poboljšanja kvalitete rada, potrebno je udružiti snage s muzejima i knjižnicama, razmijeniti međusobna iskustva te se izboriti za bolju financijsku pokrivenost. Ovakav način rada već je donio neke rezultate na lokalnim razinama, te Gray vjeruje da, budu li arhivisti pokazali dovoljno predanosti i odlučnosti u ovom poslu, može poboljšati relevantnost arhivistike u društvu.

U članku *Employment Trends in the Archive Domain, 1993–2001*. Susan J. Davies i Mary Ellis opisuju rad na istraživanju trendova zapošljavanja u arhivistici u Velikoj Britaniji od 1993. do 2001. godine. U tom su se razdoblju dogodile važne promjene, koje su utjecale na struku, pa je trebalo istražiti učinke tih promjena, čime bi se definirala i uloga arhivista u današnjem društvu. Tijekom istraživanja identificirani su neki elementi koji su utjecali na zapošljavanja u arhivistici, poput pokretanja i financiranja novih projekata, razvoja međunarodnih i nacionalnih standarda, spisovodstva, informatičkih tehnologija, potrebe za razvojem specifičnih vještina, interdisciplinarnе i regionalne suradnje, promjene obrazovnoga sustava itd. Istraživanje se temeljilo na analizama natječaja objavljenih u arhivističkim publikacijama i dnevnom tisku. Također su se služili i radovima drugih autora koji su se bavili ovom temom. Nakon toga je obavljena analiza podataka te su izneseni rezultati, popraćeni tablicama i grafikonom. Prema tim rezultatima broj zahtjeva za zapošljavanje novih kadrova znatno se povećao (oko 200%), a uz uobičajene kvalifikacije među novim su kadrovima bile cijenjene specifične vještine (paleografija, jezici, informatičke vještine itd.).

U članku Normana Jamesa *The Historical Manuscripts Commission's Repository Inspection Programme 1998-2003: outcomes and challenges* opisuje se petogodišnji rad na uvođenju novoga standarda u nadzor arhiva i pismohrana, odnosno njihovih spremišnih kapaciteta, kako bi se na taj način utvrdio i poboljšao rad na pohrani arhivskoga gradiva s područja rada ove komisije (srednjovjekovni povijesni rukopisi). Pritom su detektirani problemi, kako unutar samih arhivskih institucija, tako i na razini uprave, koje treba riješiti da bi se omogućila primjena novoga standarda.

Elizabeth Hallam Smith u članku *Customer Focus and Marketing in Archive Service Delivery: theory and practice* govori o poboljšanju suradnje s postojećim korisnicima arhivskih usluga te o privlačenju novih. Prema autorici je ključno poboljšati kvalitetu usluga (među ostalim, uvođenje novih tehnologija te pružanje usluga preko Interneta), zatim raznim akcijama ta postignuća približiti javnosti, odnosno ući u što veću komunikaciju s korisnicima kako bi se unaprijedila arhivska služba, a arhivistika stekla cijenjen položaj u društvu.

Odnosima s korisnicima bave se i Jenny Moran i Martin Taylor u članku *Lowering the Drawbridge: further thoughts on discriminating between readers*. Oni polemiziraju s Ianom Mortimerom, koji je u prethodnom svesku časopisa objavio članak u kojem tvrdi da postoji diskriminacija prema korisnicima arhivskih usluga, odnosno da su neke grupe korisnika ili pojedinci privilegirani u odnosu na druge, vezano za pristup gradivu (dostava, radno vrijeme, dostupnost gradiva, pomoć pri pretraživanju itd.).

U članku *Data Collection and Management in the Archival Domain* Caroline Williams opisuje rad na istraživačkom projektu o prikupljanju i upravljanju podacima (statističkim i drugim) u Velikoj Britaniji. Istraživanje je trebalo pokazati koje institucije prikupljaju i obrađuju podatke te na koji način to rade. Istraživanjem je obuhvaćen niz institucija kojima su slani upitnici ili su anketirane telefonski. Nakon analize rezultata napravljeno je izvješće s preporukama za poboljšanje ove djelatnosti.

Zoë A. Smyth u članku *The Impact of Freedom of Information Legislation in Ireland* opisuje primjenu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Irskoj. Kako se taj zakon provodi na području spisovodstva, autorica pregledno opisuje na nekoliko razina: na razini privatnih tvrtki, lokalne uprave, sveučilišta i drugih institucija. Osvrće se i na rad spisovodstva u Sjevernoj Irskoj te na angažman Društva arhivista u ovoj problematici. Njezin je zaključak da interes za slobodnim pristupom informacijama i svijest o poslovnoj koristi podržava zapošljavanje spisovoditelja profesionalaca.

U preglednom članku *Blast and Cunter-blast: perfidy exposed?* Helen Forde daje prikaz dviju knjiga (Nicolas Baker, *Double Fold: Libraries and the Assault on Paper* i Richard J. Cox, *Vandals in the Stacks? A Response to Nicholson Baker's Assault on Libraries*) preko kojih autori polemiziraju o odnosu knjižnica (i arhiva) prema novinama kao povijesnoj građi.

Ovaj broj još donosi nekoliko nekrologa, prikaza knjiga, bilješku o novim izdanjima s najavom njihovih prikaza i popis novih izdanja Društva arhivista.

Drugi broj za 2003. godinu počinje člankom Helen Forde *Archives and Success – let's keep going!*, koji predstavlja svojevrsni rezime dominantne teme iz prethodnoga broja. Autorica daje povoljnu ocjenu na status arhivistike u društvu posljednjih godina. Veličinu postignutih rezultata pokušala je ocijeniti pregledom starih članaka, kako u ovom časopisu, tako i drugdje, u kojima su prethodni naraštaji arhivista razmatrali stanje u struci te svoje potrebe i ciljeve. Zaključak je da su mnoga razmatrana pitanja, poput utjecaja razvoja informatičke tehnologije na struku, standardizacije, zakonodavstva, razvoja spisovodstva i obrazovanje, i danas aktualna te da se uspješno rješavaju. Poboljšanja se vide i na području financiranja. Postignuti su veliki uspjesi, smatra autorica, ali na tom ne treba stati, već nastaviti dalje.

U članku *Implementing a Records Management Strategy for the UK Parliament: the experience of using Keyword AAA* Paul Gibbons i Caroline Shenton pišu kako je, nakon što je ustanovljen loš način upravljanja spisima u oba doma Parlamenta, odlučeno da se primjeni nova strategija, odnosno novi klasifikacijski sustav. Ukratko je predstavljen *Keyword AAA*, a zatim se opisuje stvaranje njegove britanske inačice te proces njezina uvođenja u rad Parlamenta.

Rachel Cosgrave opisuje razvoj projekta AIM25 (Archives in London M25 area) u istoimenom članku. AIM25 predstavlja bazu podataka koja omogućuje pristup arhivskim fondovima preko Interneta. Na ovaj je način dostupno oko 5 700 opisa različitih arhivskih fondova iz preko 50 institucija. Nakon predstavljanja projekta i njegove svrhe (olakšan pristup željenim podacima za istraživače) opisan je rad na projektu, u kojem se trebalo pozabaviti pitanjima primjene opisnih standarda, primjene UNESCO-ove terminologije, tehničkim aspektima te međuoperabilnosti s drugim sustavima. Nakon obavljenoga posla, projekt je trebalo predstaviti javnosti kako bi se potaknula na upotrebu ove web stranice. Rezultat je, po mišljenju autorice, pozitivan.

Sličnom temom bave se i Sarah Higgins i Gavin Inglis u članku *Implementing EAD: the experience of the NAHSTE project*.

U članku *Cataloguing Architectural Drawings* Eleanor Gawne donosi smjernice za upravljanje arhitektonskim nacrtima, daje savjete za vrjednovanje, razvrstavanje i opisivanje nacрта, temeljenih na iskustvima specijalista za ove vrste zapisa. Objašnjena je i definirana terminologija, uključujući izraze upotrebljene za opis svrhe specifičnih vrsta nacрта. Članak je ilustriran s trima primjerima, koji pokazuju načine opisivanja različitih tipova nacрта. Obradena je britanska i međunarodna standardizacija te je razmotreno buduće sređivanje ove vrste gradiva, osobito na području elektroničkih zapisa.

Članak Heather Forbes *Preparation, Prevention and Practice: attention to avoid disasters at Canterbury Cathedral Archives* bavi se zaštitom arhiva i arhivskoga gradiva od nesreća (požari, poplave itd.), a temelji se na vježbama izvedenim u katedralnom arhivu u Canterburyu.

Roger M. C. Sims u članku *Obligations and Aftercare: the depositor and service standard agreements* bavi se pitanjem akvizicija. Upozorava da postoje određene manjkavosti u ovoj djelatnosti, osobito u odnosu s deponentima. U praksi se deponenti često brkaju s darivateljima, a mnogi arhivisti prilikom takvih akvizicija nisu vješti u pregovorima. Autor stoga nužnim drži primjenu edukativnih zahvata kako bi arhivisti naučili ne samo poslovati s deponentima koji sami nude svoje gradivo u depozit, nego i pronalaziti potencijalne deponente te ih nagovoriti da svoje gradivo pohrane u arhive.

U nastavku ovoga broja slijede komentar Briana Barbera o djelatnosti Georga Herberta Fowlera na sređivanju arhivskih fondova lokalne uprave, nekrolog, pregledni članak Orne Somerwille o web stranicama arhiva i knjižnica u Velikoj Britaniji i Irskoj te prikazi knjiga. Na kraju su bilješka o novim izdanjima s najavom njihovih prikaza, sadržaj i kazalo za oba broja iz 2003. godine.

Prvi broj 25. sveska za 2004. godinu počinje člankom Terrya Cooka *Macro-appraisal and Functional Analysis: documenting governance rather than government*, koji obrađuje temu makrovrjednovanja kao teoriju, strategiju i metodologiju za obavljanje vrjednovanja arhivskoga gradiva koje je usvojio Nacionalni arhiv Kanade 1990-ih. Nakon kratkoga objašnjenja širega koncepta funkcije makrovrjednovanja (analiza društvenih funkcija, identifikacije i utvrđivanja svijesti o njihovim nositeljima, koja dovodi do vrjednovanja stvaratelja i njegova gradiva) autor obrađuje funkcionalnu analizu kao teoretsku i metodološku jezgru makrovrjednovanja. Kao primjer za objašnjavanje makrovrjednovanja uzima djelovanje kanadske središnje vlade i njezinih institucija. Kod vrjednovanja njezina gradiva treba se usredotočiti na društvenu ulogu

vlade, a ne na nju samu. Odatle se ustanovljuje odnos građanin–država, između kojih su arhivski zapisi identificirani kroz makrovrjednovanje za trajno čuvanje.

Članak Alistar G. Tough *The Post-custodial/Pro-custodial Argument from a Records Management Perspective* opisuje raspravu o čuvanju spisa iz perspektive spisovodstva. Već nekoliko godina iz spisovodstva dolaze tvrdnje kako ga arhivistika potiskuje u čuvanju spisa, njihovu upravljanju, sređivanju, pa i uporabi. Protivnici takvih tendencija drže da neaktivne zapise nije nužno, barem ne odmah, preuzeti od stvaratelja i prepustiti ih brizi arhiva.

Članak Paula Holdena »*Heaven helps those who help themselves*«: *the realities of disaster planning* još je jedan primjer planiranja i uvježbavanja mjera zaštite i spašavanja arhiva i arhivskoga gradiva u slučaju nesreće.

Nekolicina autora u članku *Understanding Users: a prerequisite for developing new technologies* obrađuje razvoj projekta LEADERS (Linking EAD to Electronically Retrievable Sources), kojemu je bio cilj razviti metode prezentacije arhivskoga gradiva preko Interneta. Glavni dio njihova istraživanja bio je ustanoviti grupe korisnika koje posjećuju arhive, motive njihovih dolazaka, upućenost u rad arhiva, uporabu obavijesnih pomagala, mogućnosti upotrebe Interneta itd. Ovo istraživanje smatralo se preduvjetom uspjeha projekta.

Predstavljanjem arhivskoga gradiva na Internetu bavi se i članak troje autora, *Describing the Archives of Manchester: the Great Manchester Past Finder project*.

Članak Kimberly Barata *Archives in the Digital Age* obrađuje temu čuvanja i upravljanja digitalnim zapisima. Čuvanje digitalnih zapisa uključuje razne izazove: politička pitanja, institucionalne uloge i odnose, zakonodavna pitanja, prava intelektualnoga vlasništva te tehnička pitanja. Autorica sumira rezultate studije koja opisuje mogućnosti učinkovita dugoročnoga upravljanja digitalnim zapisima u Velikoj Britaniji. Rezultati također daju informacije s terena te analiziraju specifične potrebe arhiva na lokalnoj razini.

Christopher Weir u članku *The Marketing Context. Outreach: luxury or necessity?* bavi se prezentiranjem rada arhiva javnosti i privlačenjem novih korisnika. Načini su različiti: od dijeljenja letaka raznim promotivnim događajima do otvaranja web stranica. Koje načine primijeniti ovisi od slučaja do slučaja, odnosno svaki arhiv treba procijeniti predstavljaju li takve aktivnosti potrebu ili luksuz.

Kao i prethodna dva broja i ovaj donosi nekrolog, prikaze knjiga i bilješku o novim publikacijama s najavom njihovih prikaza.

Mario Fabekovec